

MIÉRT VAN SZÜKSÉG A LÉLEKELEMZÉSI SZAKNYELV ÚJÍTÁSÁRA ÉS MAGYAROSÍTÁSÁRA?

A mai magyar nyelv, a szakmai nyelvek minden ága hemzseg az idegen szavaktól és kifejezésektől. Sok szakmai előadás, cikk és könyv címében a névelőktől, kötőszavaktól és a végződésektől eltekintve alig találunk magyar szót. Jogosan kérdezhetnénk, miért kell egyáltalán magyar nyelvű szakirodalom? Nem lenne jobb, ha a magyarországi kiadványok mindenki számára érthetően angolul jelennének meg? Erre a kérdésre csak nemmel lehet válaszolni. A magyar egy egészen sajátos és hallatlanul gazdag nyelv. Ha lemondunk róla vagy rosszul használjuk, a saját énünket sértjük meg. A lélekelemzés esetében pedig maga a tudomány is károsul azzal, ha a magyar szakmai nyelv elsatnyul vagy teljesen eltűnik.

A lélekelemzés fejlődéséhez Freud óta a magyar szakemberek, Ferenczi Sándortól kezdve, alapvetően és aránytalanul nagy számban járultak hozzá. Sokan külföldön működtek és majdnem kizárólag idegen nyelven írtak. Francz Alexander, Robert Bak, Michael Balint, Theresa Benedek, Sandor Feldman, John Gedo, André Haynal, Sandor Lorand, Sandor Rado, David Rappaport, Geza Roheim, Thomas Szasz és mások mint amerikai, angol, francia és német nyelvű szakemberek ismertek. Mégis az anyanyelvükkel együtt kapták azt az érzékenységet és éleslátást, amely a kiváló lélekelemzőket jellemzi.

A magyar elme igen figyelmesen követi a lélek minden apró rezdülését. Egyben ragaszkodik az élet egyszerű, minennapi valóságához és idegenkedik az elvont eszmefuttatásoktól. Ezt tükrözi a nyelv is, a szókincs árnyalati és képi gazdagsága és a beszédmód kijelentő jellege. A magyar nyelv bővelkedik olyan kifejezésekben, fordulatokban, rokonértelmű szavakban, amelyekkel az emberek érzéseit, lelkivilágát, bajait pontosan, elevenen és sok árnyalatban megfogalmazhatjuk. Ha csínján bánunk vele és tudatosan erre a célra használjuk, a magyar nyelv kiváltképpen alkalmas a lélektudományi eszmecserékre és az esetek leírására. A nagy magyar írók az emberi élet és lélek igazi tudósai. „Amit... ők nem tudnak férfiról és nőről, gyermekről és felnőttről, a lélek és az ész furcsaságairól, azt valószínűleg nem is volt érdemes tudni.” (John Lukács, Budapest, 1900. A város és kultúrája, Európai Könyvkiadó, Budapest, 1991, 33. oldal). Ez azt jelenti, hogy ihletet és forrást a lélektani és lélekgyógyászati szaknyelv magyarosítására és újítására az ő nyelvezetükben kell keresnünk, nem pedig a szakirodalomban.

Ezzel szemben a lélekelemzési szakirodalom, kivételes szerzőktől eltekintve, minden nyelven meglehetősen pontatlan. Mindenütt dúsan tenyésznek a nemzetközi műkifejezések. Habár tudományosan hangzanak, a tény az, hogy az eredeti nyelven (angol, német stb.) sincsenek egyértelműen meghatározva. Még ugyanazon a nyelven belül is ugyanannak a „szakkifejezés”-nek a jelentése sokszor szerzők szerint változik. Így az idegen szakkifejezések és szavak használata a magyar szövegekben csak a fogalmi zűrzavart palástolja és egyben növeli.

Ez év tavaszán először életemben nyílt meg a lehetőség, hogy magyarul adjak elő. A rövid lélekelemző kezelés (RLK; angolul: BDP = brief dynamic psychotherapy) elméletéről és gyakorlatáról beszéltem Debrecenben és Marosvásárhelyen. Hosszú előkészítés folyamán sikerült minden idegen szakkifejezést kiküszöbölnöm. A hallgatók teljesen megértették a mondanivalómat és nem hiányolták a megszokott „szakkifejezéseket”. Sőt többen úgy vélték, hogy világosabb a lélekelemzés, ha egyszerűen magyarul beszélünk róla.

A lélekelemzési szakmai nyelv újítása és magyarosítása nem csupán azért fontos, mert a különböző nyelvek keverése bántja a fülünket, hanem azért is, mert a nyelvi tisztaság visszahat a gondolkodásra. Ha arra figyel az ember, hogy jó magyar kifejezéseket találjon a merev és érzelmileg üres nemzetközi kifejezések helyett, akkor a gondolatok is világosabbá válnak, a szakmai fogalmak értelmesebben pontosabban jelenik meg, úgyszólván életre kelnek a szavak. Nekem legalábbis ez a tapasztalatom.

Szeretném megismételni az alapgondolatot: ha a saját kincsestárunkat használjuk, nem csak a magyar nyelvet óvjuk meg a további romlástól, hanem a lélektudomány is sokat nyer.

London, 1994. április 23.

Molnos Angéla